

УДК 339:92/330.88

РОЛЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ У МІЖНАРОДНОМУ ІНВЕСТИВАННІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Д. Н. Довлатова

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, 4 курс,
спеціальність «Міжнародні економічні відносини»,
навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент А. Й. Жемба

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Було проведено дослідження ролі транснаціональних корпорацій у міжнародному інвестуванні в умовах стрімкої цифрової трансформації. Увага акцентувалася також на здатності ТНК адаптуватися до глобальних економічних змін, зміцнюючи свої позиції та впливаючи на світову економіку, виробництво, торгівлю та зайнятість населення. Проаналізовано основні рушії структурних змін в інвестиційних паттернах, серед яких ключову роль мають фінансові технології (FinTech). Розкрито сутність FinTech, як головного інструменту оптимізації фінансових послуг та їх вплив на діяльність ТНК. **Ключові слова:** транснаціональні корпорації, міжнародні інвестиції, фінансові технології.

The study examines the role of multinational corporations (MNCs) in international investment amid rapid digital transformation. The focus is placed on the ability of MNCs to adapt to global economic changes, strengthen their positions, and influence the world economy, production, trade, and employment. The main drivers of structural changes in investment patterns are analyzed, with particular emphasis on financial technologies (FinTech) as a key factor. The essence of FinTech is revealed as the main tool for optimizing financial services and its impact on the activities of MNCs.

Keywords: multinational corporations, international investment, financial technologies.

Транснаціональні корпорації (ТНК) – це своєрідні глобальні гіганти сучасності, на частку яких припадає значна частина світового виробництва, зайнятості, інвестицій, міжнародної торгівлі, досліджень та інновацій. Рішення, які ухвалюють ці компанії, впливають на всіх – на тих, хто у них працює, купує їхню продукцію, співпрацює з ними або конкурує, а також на економіки та суспільства країн, де вони здійснюють діяльність [1, С. 3].

Вони є основними вкладниками в економіку, насамперед завдяки рівню зайнятості. Робочі місця в транснаціональних компаніях, як правило, оплачуються краще, ніж в інших, частково через галузі, в яких працюють ТНК та професії, які вони вимагають. Тому на них припадає більша частка загальної компенсації працівників, ніж їхня частка робочої сили.

Метою статті є аналіз сучасних форм та інструментів інвестування (включаючи FinTech та ESG-фактори), на основі яких будують свої інвестиційні стратегії транснаціональні корпорації.

ТНК відіграють особливо важливу роль у виробництві: понад 70% всієї зайнятості у виробництві припадає на ТНК. Транснаціональні фірми становили понад половину всіх некапітальних витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) у 2017 році та понад 80% усіх промислових НДДКР, проведених у США. Транснаціональні

корпорації становили більше половини експорту та імпорту товарів та послуг США [1, С. 4–5].

Зростаюча роль ТНК у переміщенні капіталу сприяє зростанню значення інвестування, яке є провідним фактором виникнення міжнародних зв'язків та економічного розвитку розвинених країн, які виступають основними центрами генерації та залучення інвестицій. Незважаючи на слабе зростання міжнародних інвестицій, міжнародне виробництво через мережі ТНК залишається важливою частиною глобалізованої економіки. Вартість потоків прямих іноземних інвестицій (ПІІ) становить 5% валового нагромадження основного капіталу, виробництво закордонних філій – понад 6%, а продажі закордонних філій перевищують вартість світового експорту. Також, за оцінками, глобальні виробничі мережі ТНК керують приблизно 80% світової торгівлі [2, С. 34].

Діяльність найбільших ТНК світу демонструє високий ступінь їхньої інтернаціоналізації. Таблиця звіту 1 WIR 2024 показує, що середній індекс транснаціональності (ІТН) для 100 найкращих нефінансових ТНК світу є значним, відображаючи велику вагу їхніх закордонних активів, продажів та зайнятості у загальних глобальних операціях. Цей показник підкреслює, наскільки діяльність провідних світових компаній орієнтована на міжнародні ринки через механізми ПІІ [2, С. 36].

Таблиця

Рівні інтернаціоналізації топ-100 ТНК незначно зросли у 2023 році

Показник/ рік	2021	2022	Зростання 2021–2022%	2023	Зростання 2022–2023, %
Активи (млрд, дол.)					
Закордонні	10449	10127	-3,1	10230	1,0
Вітчизняні	8902	10566	18,7	10665	0,9
Загалом	19351	20693	6,9	20895	1,0
ЗЧЗ ¹	54	49	–		
Продажі (млрд, дол.)					
Закордонні	6703	7438	11,0	6965	-6,4
Вітчизняні	4949	6744	36,3	6596	-2,2
Загалом	11651	14182	21,7	13562	-4,4
ЗЧЗ	58	52	–	51	

Джерело: [2, С. 36]

За останні 10 років дві третини грінфілд-інвестицій 100 провідних ТНК були пов'язані зі створенням дочірніх компаній у сфері послуг. Навіть у виробничих секторах, які часто вважаються стратегічними, як-от автомобілебудування та фармацевтика, більше половини грінфілд-проектів були зосереджені на створенні офісів продажів та маркетингу, центрів підтримки або інших професійних послуг, що робить ці проекти менш чутливими. Вплив фрагментації переважно спостерігається в решті проектів, у фізичній виробничій діяльності. Уповільнення глобальних ПІІ після 2010 року є наслідком зниження рентабельності та

¹Закордонні, як частка від загальних.

зменшення кількості мегапроектів, що здійснюються сотнею найбільших ТНК. Кількість грінфілд-проектів, розпочатих цими ТНК (2019–2023), була приблизно на 10 відсотків нижчою, ніж за попередні п'ять років (2014–2018). Водночас загальна кількість проектів не зменшилася, помітні зміни у їхньому регіональному розподілі відбулися [2, С. 36–38].

Грінфілд-проекти в сфері послуг також змістилися з однією значною відмінністю. За останні 10 років приблизно 10% проектів послуг були спрямовані на створення регіональних штаб-квартир та бек-офісів. ТНК з Європи та Північної Америки все частіше створюють регіональні штаб-квартири, що розвиваються в Азії, зокрема на Далекому Сході. Ці регіональні хаби надають необхідні послуги та можуть зменшити ризики місцевих операцій від геополітичних та торговельних напруг, а також від порушень ланцюгів поставок. Зокрема, для інвестицій на великих ринках багато ТНК створюють майже автономні дочірні компанії, які виробляють для внутрішнього, а не для глобального ринку. Наприклад, фармацевтична ТНК AstraZeneca (Великобританія) оголосила п'ять проектів у Китаї зі створенням штаб-квартир та бек-офісів. Її бізнес також стане юридично зареєстрованим у Гонконзі чи Шанхаї та контролюватиметься ТНК [2, С. 42–44].

Основними рушіями структурних змін у патернах ПІІ та, відповідно, ТНК є технологічний розвиток, найбільш помітний у високотехнологічних галузях, а тенденції сталого розвитку очевидні в інтенсивній інвестиційній активності в екологічних технологіях та критично важливих мінералах [3].

Технологічний розвиток в основному проявляється через фінансові технології (більш відомі як FinTech) – нові технології, спрямовані на покращення, автоматизацію надання та використання фінансових послуг. По суті, FinTech застосовуються для того, щоб допомогти компаніям, власникам бізнесу та споживачам краще управляти своїми фінансовими операціями, процесами та життям [4].

Нині основними тенденціями для FinTech-індустрії є вбудоване фінансування (оплата через платформи та додатки), штучний інтелект та машинне навчання, цифрові валюти центральних банків (CBDC), відкритий банкінг та інтеграція API, регуляторні технології (Regtech), кібербезпека, сталий розвиток та зелене фінансування, блокчейн та технологія розподіленого реєстру (DLT), реальні активи (RWA). Завдяки впровадженням згаданих тенденцій FinTech-індустрії, ТНК оптимізують свої глобальні фінансові потоки, ефективніше управляють ризиками у міжнародних проєктах та завдяки новим інструментам мають можливість залучити капітал, що є критично важливим для їхньої інвестиційної діяльності в умовах глобальної конкуренції [5].

Таким чином, діяльність ТНК у сучасному світі визначає структуру і динаміку глобальної економіки. В умовах цифрової трансформації їхня діяльність покращується, зокрема через впровадження FinTech-технологій, що підвищує ефективність управління фінансовими потоками та інвестиційними процесами. Перспективним напрямком подальших досліджень є оцінка впливу FinTech на стратегії міжнародного інвестування ТНК і трансформацію глобальної фінансової архітектури.

1. Brookings. GG Ch1 Summary / Brookings Institution. URL: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2021/04/GG_Ch1_Summary.pdf (дата звернення: 18.10.2025).
2. World Investment Report. Investment facilitation and digital government. 2024. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2024_en.pdf (дата звернення: 18.10.2025).
3. IMF. Steady but Slow: Resilience amid Divergence. 2024. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2024/04/16/world-economic-outlook-april-2024> (дата звернення: 18.10.2025).
4. Kagan J. Financial Technology (Fintech): Its Uses and Impact on Our Lives. *Investopedia*. 2024. URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/fintech.asp> (дата звернення: 18.10.2025).
5. Nectaro. The Next Big Waves in Fintech. 2024. URL: <https://surl.li/oevskt> (дата звернення: 18.10.2025).